СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LIV. Ч. 152. НЮ ЙОРК І ДЖЕРЗІ СИТІ, вівторок, 6-го серпня 1946. No. 152. NEW YORK and JERSEY CITY, Tuesday, August 6, 1946. VOL. LIV.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

ПРЕЗИДЕНТ І КОНҐРЕС У ПЕРЕДВИБОРЧІЙ АҐІТАЦІЇ

Президент Труман виїхав з Вашинґтону до своєї рідні в Мизурі й Канзас негайно потім, як в пятницю 2 серпня конґрес розїхався на вакації. У вакаційнім часі як президент так і конґресмени беруть участь в аґітації перед виборами, які відбудуться в осені. У підґотуванню до виборів відбуваються біжучого тижня правибори в сімох стейтах, між ін. і родиннім стейні президента, Мизури. Саме в окрузі, де голосує президент Труман, розгорілася при виборах боротьба між двома кандидатами до конґресу. Один, а це Роджер С. Слотер, дотеперішній конґресмен, стає до правиборів в Демократичній Партії і гостро критикує президента за його політику „нового Розподілу", яку Слотер характеризує як диктовану Комітетом Політичної Акції СІО і прихильниками комуністів. Проти Слотера стає до правиборів Енос Акстер, якого саме підтримує президент Труман і тому Пята конґресова округа стейту Мизури набирає такого значіння.

Останнього дня перед виїздом на вакації конґрес ухвалив деякі дуже важні законопроєкти. Найважнішим є „Акт Реорґанізації Законодавства з 1946", який заводить великі зміни в орґанізації і способі праці конґресу. При цій нагоді ухвалив конґрес зміну платні для своїх членів, а це по $12,500 річно і по $2,500 додатку на видатки. — Сенат перевів останнього дня ухвалу, щоб Злучені Держави взяли участь у Міжнароднім Суді для примусового судівництва над державами. Конґрес ухвалив теж затримати дотеперішні доплати робітників і підприємців до Фонду Суспільної Забезпеки, а завів таку зміну, що підвищив доплати з федеральних фондів до стейтових фондів для виплати старечої пенсії. — Також бил про висоту кінцевої відправи для ветеранів діждався прихильного полагодження при самім кінці нарад конґресу. Наступний конґрес, який зідеться аж після осінних виборів в січні 1947 р., буде мати число 80. У міжчасі будуть дальше урядувати деякі конґресові комісії, а на випадок наглої потреби президент може скликати ще 79-тий конґрес на наради.

ПОМЕР ПОЛЬСЬКИЙ ДИПЛЬОМАТ, ІҐНАЦ МАТУШЕВСКІ.

Іґнац Матушевскі, бувший член польського кабінету, дипльомат і журналіст, помер у віці 56 літ від удару серця в Ню Йорку. Він був замітний тим, що вчасі німецької інвазії вивіз заграницю державні резерви золота в Польщі в круглій сумі $75,000,000. На еміґрації в Америці писав часто про українців в польських щоденниках.

ВЕТЕРАНИ ДАЛЬШЕ В ПОСІДАННЮ ВЛАДИ В ЕТЕНС.

Місто Етенс, у стейті Тенесі, яке припадково опинилося під владою ветеранів які щойно повернулися з війни, підтримує цю владу. Це є вислід довготривалих надужить, доконуваних при виборах політичною машиною повіта Мин. Коли минулого четверга переведено вибори на шерифа, урядовці дотеперішньої політичної кліки захопили виборчі скринки і з ними сховонилися до будинку повітової тюрми. Яка сотня ветеранів, які виставили були своїх кандидатів, зорґанізували боєву силу і перевели напад на тюрму, щоб дістати скринки з бальотами у свої руки. При нападі стріляли з крісів і ранили 18 людей, одначе виборчі урядовці піддалися. Дотеперішній шериф, тобто голова місцевої поліції, десь утік і тому ветерани переняли владу в свої руки. Вони перечислили бальоти і проголосили, що їх ліста вийшла переможно. Коли ґубернатор стейту Джім МекКорд вислав до Етенс шістьох стейтових патролменів, ветерани прогнали їх, заявляючи, що вони самі будуть доглядати ладу. „Влада" ветеранів роздала населенню півтора сотні дозволів на вживання пальної зброї і населення підтримує цю владу.

ДІМ СВОБОДИ ВШАНУВАВ БАРУКА.

Бернард Барук, який на доручення президента Трумана виробив плян міжнародньої контролі над атомовою бомбою, дістав признання від дирекції Дому Свободи, основаного в Ню Йорку в честь колишнього громадянського діяча Вендела Вилкія. Барух дістане бронзову таблицю з відповідною присвятою.

— У розвитку ідеї про вжиток атомової сили зроблено значний крок вперед тим, що управа проєкту в Овк Ридж, у стейті Тенесі, де вироблено першу атомову бомбу коштом двох біліонів долярів дістала дозвіл від уряду продати медичному інститутови в Сейнт Луїс відпадки при видобуванню урану звані радіо-активні ісотопи. Їх можна буде вживати при лікуванню недуги рака, недуги нирок — знаної під назвою діябетіс, болю костей і зубів. Уряд дістав $400 за один мілікюрик такого ісотопу. Мілікюрик такий малий, що його не можна бачити голим оком.

Землетрус і вилив моря на Карібських островах

З міста Трухільо, столиці Домініканської Республики на Карібськім морю недалеко Південної Америки звідомляють, що там виступило море з берегів в наслідок землетрусу і залляло міста Пуерто Плята, Сантяґо, Сан Франсіско, Макоріс і Мока. Ці міста потерпіли внаслідок землетрусу, одначе подробиць катастрофи ще не зясовано. Сейсмоґраф університету Фордгем у Ню Йорку виказав у неділю небувале досі сильне потрясення у віддалі півтори тисячі миль від Ню Йорку і з цього заключають, що землетрус мусів наробити багато шкоди. Комунікація з околицями, навіщеними землетрусом, значно ушкоджена й тому не можна дістати звідти точних інформацій.

ХІРАЛЬ ЗОБОВЯЗУЄТЬСЯ ПРИЗНАТИ ПОВНУ РЕЛІҐІЙНУ СВОБОДУ В ЕСПАНІЇ.

Так званий Республиканський еспанський уряд на вигнанню, на чолі якого стоїть премієр Хіраль у відповіди на запит Комітету Католиків для Свобід Людини, заявився за повну реліґійну свободу, коли обійме владу. Уряд Хіраля має досі підтримку мексиканського міністерства закордонних відносин і цих дипльоматичних кол, які хочуть перевести зміну уряду в Еспанії при помочи Орґанізації Обєднаних Держав.

ЗА ПРАКТИЧНЕ ВВЕДЕННЯ В ЖИТТЯ СВОБОДИ ПРЕСИ.

Бувший підсекретар стейту Сомнер Велес візвав в радіо-промові в неділю 4. серпня американських видавців і редакторів, щоб вони приступили до введення в практиці свободи преси так, як це буває в Америці. Він радить скликати неурядову між-американську пресову і радіову конференцію, щоб точно зясувати способи співпраці свобідної преси в цілій Америці, отже як у Північній так і в Південній. Раз такі засади будуть приняті в цілій Америці, вони стануть взірцем для Орґанізації Обєднаних Держав, як повинна виглядати свобода преси в цілому світі твердив Велес.

Мануїльський репрезентує Україну, говорить по російськи та обороняє інтереси Югославії

Підчас нарад Мирової Конференції в Парижі виступив минулої суботи м промовою м. і. представник Советської України, Дмитро Мануїльський. Кореспондент Ню Йорк Таймсу називає його „супер-бесідником" та комуністичним ветераном. Мануїльський зачав свою промову „добірною" французькою мовою, дякуючи Франції та її президентові Бідо за гостинність, а опісля перейшов на російську мову та згадавши про „масову концентрацію тих, які боролися проти Обєднаних Держав" та про „відродження фашизму в підпольній формі", почав обороняти інтереси Югославії. Мануїльський заявив, що пропозиція Чотирьох Великих Потуг про інтернаціоналізацію Трієсту йому не подобається, але „в інтересі гармонії" він готов на неї погодитися під умовою, що будуть пороблені відповідні поправки. По його думці поділ Венеції Джулії не відповідає часто проголошуваному етнічному принціпові.

НЕБАГАТО ОХОТНИКІВ ВЕРТАТИСЯ ДО СОВЄТСЬКОГО СОЮЗУ.

Американські кореспонденти повідомляють з Парижа, що советська акція за поворотом старих і нових еміґрантів до Советського Союзу мала досі малий успіх. На загальну кількість біля 50,000 російських еміґратів у Парижі та околиці до половини липня тільки 2,500 звернулися до советського посольства з поданнями про пашпорти, але й з тих невідомо скільки схоче виїхати до Советського Союзу. Ціла советська акція за поворотом еміґрантів виглядає досить підозріло, тим більше, що одне з питань в урядовому квестіонарі звучить: „подайте імена та адреси усіх ваших рідних у Советському Союзі".

ОБГОВОРЮЮТЬ СПРАВУ ПЕРЕСЕЛЕННЯ СКИТАЛЬЦІВ ДО БРАЗИЛІЇ.

З Лондону повідомляють, що в Ріо де Жанейро відбулися розмови між т. зв. Міжурядовим Комітетом до справ скитальців та бразилійським урядом на тему можливостей переселення до Бразилії скитальців з Австрії і Німеччини. В розмовах брали участь представники Америки і Великої Британії.

НЕСПОДІВАНА ДЕМІСІЯ ТУРЕЦЬКОГО УРЯДУ.

Турецький уряд премієра д-ра Щукру Сараджоґлю, провідника Республиканської партії, яка в недавних виборах віднесла перемогу, несподівано предложив президентові держави свою резиґнацію. Президент Ісмет Іноні резиґнацію приняв та доручив створення нового уряду Ресеп Пекерові, колишньому міністрові внутрішних справ. Пекер, що в травні зрезиґнував з міністра внутрішних справ з причин здоровя, належить до провідників скрайної правиці в урядовій Республиканській партії. Після нового доручення він розпочав переговори з політичними провідниками і в найближчому часі сподіються проголошення лісти нового уряду. Загально вважається, що зі старих членів кабінету увійде до нового уряду тільки міністер закордонних справ, Гассан Сака. Резиґнації уряду Туреччини приписується більше як внутрішньо так і зовнішньо політичне значення.

МОСКВА ПРОТИ АМЕРИКИ.

У звязку зі становищем Америки в міжнародній політиці, московське радіо і преса знова поновили свої виступи проти Злучених Держав. Московське радіо твердить, що в Америці прийшла до голосу „військова каста", яка наспілку з „реакційними колами" розбудовує в цілях аґресивних велику армію та яка хоче використати атомову бомбу на те, щоб заволодіти світом. Становище секретаря стейту Бернса на паризькій конференції Москва називає „зрадою" у відношенні до Чотирьох Потуг. Подібні закиди „реакції" та „імперіялізму" Москва поновила теж відносно Великої Британії.

ДЛЯ ВЖИТКУ ВЧАСІ МИРА.—Воєнні сховки з часів повітряних наїздів в Англії придаються знаменито на курники, а несогірше і на стайні для худоби. Вони були виставлені на фармерській виставці, улааджeній міською радою в Тотенгам. Тут видно, як ґрупа гостей оглядає загороду з такими сховками.

БОРОТЬБА ЗА ПРАВА МАЛИХ ДЕРЖАВ У ПАРИЖІ ПРОДОВЖУЄТЬСЯ

Секретар стейту і голова американської делеґації на Мировій Конференції в Парижі, Джеймс Ф. Бирнс, заявив, що на найближчому засіданні Комітету правил він піддержуватиме британську пропозицію, щоби Мирава Конференція передала Раді Міністрів Чотирьох Потуг справу вирішування поодиноких проблєм конференції звичайною більшістю голосів, зглядно більшістю двох третіх. Ціллю цеї пропозиції є бажання, по можності, якнайбільше задовольнити домагання малих держав, щоби звичайні проблєми мирових договорів вирішувати тільки абсолютною більністю голосів. Якщоб перейшло домагання більшості двох третіх голосів, тоді американський секретар — вважається в Парижі — голосуватиме проти рішень Чотирьох Потуг, які раніше сам піддержував. Наприклад в справі інтернаціоналізації Трієсту, секретар Бирнс, який раніше сам був за нею, голосував би проти свого власного рішення, якщоб проти нього висловилася більшість двох третіх членів конференції. Рішення американського представника пояснюється тим, що рішення Чотирьох Потуг, з додатком пять голосів збоку сателітів Советської Росії, згори перерішувалиб усі справи по лінії їх бажань і проти малих держав.

ІТАЛІЯ ДОМАГАЄТЬСЯ КОЛЬОНІЙ.

З Парижа повідомляють, що Італія не підпише мирового договору, якщо мав би бути прийнятий предложений проєкт, який предвиджує для Італії втрату всіх її кольоній. В загальному вважається, що італійська делеґація наставлена досить песимістично щодо можливостей серіозніших змін в проєкті мирового договору в її користь, проте вона рішена доложити усіх зусиль, щоб домогтися того, що вона вважає справедливістю для Італії.

ХРИСТІЯНСЬКА ЦЕРКВА В ОБОРОНІ МИРА.

Джан Фостер Долес, відомий американський політик з Републиканської Партії і визначний протестанський діяч на церковному полі промовляв на міжнародній конференції церковних провідників у Кембрідж, Анґлія. Він говорив про „незвичайно наглу справу" напруження між Советським Союзом та західними демократіями та заявив, що моральні і духові сили світа ще є досить великі, аби забезпечити справедливий і тривкий мир.

АРАБСЬКА ЛІҐА В СПРАВІ ПАЛЕСТИНИ.

Ґенеральний секретар Арабської Ліґи, Абдуль Рагман Ассам Паша, заявив в Александрії, Єгипет, що Ліґа прийме запрошення британського уряду на конференції в справі Палестини, але тільки на власних умовинах. Він заявив, що араби не мають бажання взяти участи в нарадах при круглому столі разом з жидами і тільки на тему Американсько-Британської урядової комісії в справі поділу Палестини на жидівську і арабську провінції.

ПЕРЕД КОНФЕРЕНЦІЄЮ ОБЄДНАНИХ ДЕРЖАВ.

В Ню Йорку докінчується підготовку до конференції Головної Асамблеї Обєднаних Держав. Згідно зі заявами урядників О.Д., Головна Асамблея разом з поодинокими комітетами відбуде 300 до 400 засідань. Головні комітети, в яких кожний з 51 Обєднаних Держав матиме свого представника, є 1. Комітет Політики і Безпеки, з представником Советської України, Д. З. Мануїльським, як предсідником. 2. Економічний і Фінансовий Комітет, предсідник — В. Кондерскі, представник Польщі. 3. Соціяльні, гуманітарні і культурні справи, предсідник — Пітер Фрейзер, представник Нової Зеляндії. 4. Урядування — предсідник Е. МекІчен, представник Уруґваю. 5. Адміністрація і буджет — предсідник Ф. Аль-Кгоурі, представник Сирії. Перший тиждень засідань буде призначений на промови поодиноких делеґатів.

БРИТАНСЬКІ ДОМІНІЇ МАЮТЬ СВОЮ ВОЛЮ.

На Паризькій Мировій Конференції британські домінії мають повну свободу голосу і вже, наприклад, підчас першого голосування в справі вибору президента комітету, Австралія, Канада, Нова Зеляндія та Південна Африка віддали свої голоси на іншого кандидата, як Велика Британія.

МОСКВА ПРОТИ АМЕРИКАНСЬКОГО ПЛЯНУ.

Московське радіо знова забрало голос в справі американського пляну спільної адміністрації усіх окупаційних зон Німеччини, до якого, як відомо, в основному прилучилася вже Анґлія. Московський коментатор твердить, що цей плян є бажанням великих американських та анґлійських монополістів підпорядкувати господарство Німеччини своїм самолюбним інтересам. Американському плянові Москва протиставляє свій, „демократичний" плян.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc.

at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сіті і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75
Число в суботи (з англійською Частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

НЕРОЗВЯЗАНЕ АМЕРИКАНСЬКЕ ПИТАННЯ

Лінч чотирьох нігрів, радше двох нігерок і двох нігрів, в околиці Монров, у стейті Джорджія, потряс відповідальними чинниками нашого американського громадянства. Товпа з трицяти білих людей, яка довершила цього вбивства, зручно скривається. Видно, що цим разом товпа налякалася власного злочину. Минулими роками спричинники лінчу не дуже ховалися, знаючи, що їм потурають. Тепер уже товпа боїться, а це добрий знак. Та годі допустити, щоби вчасі існування такої справної служби прилюдної безпеки, як Федеральне Бюро Інвестигацій злочин міг бути закритим довший час. Живемо у правовій державі, й треба надіятися, що громадяни стейту Джорджія й околиці міста Монров, поможуть владі попасти на слід виновників. Нагорода призначена стейтом та іншими чинниками може бути заохотою для вислідження злочинців.

Та не це є головним питанням, як найти винуватців, бо нерозвязаних злочинів повно в нашій просторій країні. Головним питанням остається тут неналаднане відношення білих людей до чорних у південних стейтах. Це питання існувало там в часах невільництва, доки його не знесла Громадянська Війна в рр. 1861-65. Війна зробила нігрів рівними в обличчі закона, але не дала їм рівности соціяльної-товариської з білими людьми. У засаді нігри в південних стейтах є повноправними громадянами на підставі американської конституції, одначе вони не мають спромоги використати своїх прав навіть у такій засадничій справі, як голосування при виборах. Це діється просто тому, що вони бояться терору білих людей і тому не йдуть до виборів. Значить нерівність соціяльна спричинює в південних стейтах нерівність політичну.

Вчасі війни цю нерівність вигладжувано різними способами і треба було надіятися, що після війни буде зроблений поступ у цій справі. Останній лінч відкрив наново болючу рану і цим разом мусить прийти до якогось вирішення питання про відношення білих до чорних.

Нема найменшого сумніву, що для вигладження соціяльної нерівности треба буде довшого часу. Треба в першу чергу проповідництва між білими людьми з пригадкою про засадниче право всіх людей до користання благодатями, які подає кожній людині божа природа. Водночас треба посиленої праці для культурного піднесення чорних людей до такого ступня, щоб вони могли поводитися свобідно у співжитті з білими людьми подібно, як поводяться супроти себе самі білі люди. Політичну нерівність можна вигладити далеко швидше. У такім многолюднім місті як от Ню Йорк, чи Шікаґо, ґрупи громадян, з різницями на тлі релігійного та національного походження, заключають компроміс і підтримують себе взаємно при виборах. Такий компроміс можна заключити і при виборах в південних стейтах. Треба лише доброї волі.

Кошти страйків причиною угодовости

Предсідник Юнії Автомобілевих Робітників Волтер Рутер запросив підприємців на нараду, щоб обговорити способи, як збільшити продукцію. Є вісти, що між підприємцями й робітничими орґанізаціями прийшло до тихого порозуміння, щоб звернути головну увагу на збільшення продукції, бо в такий спосіб можна швидше дійти до обниження життєвих коштів, ніж через безупинне домагання підвишки заробітної платні. Підвишка платні лише тоді причиняється до добробуту робітника, коли ціна продуктів стоїть на місці, або коли ще й обнижується. Колиж на ринку зросте ціна якогонебудь товару, то підвишка платні є лише хвилевою і за нею мусить іти дальша. І так у безконечність.

Традиційним звичаєм робітники здобувають підвишку платні страйками. Та повінь недавніх страйків так зменшила юнійні каси, що юнії не хочуть викликати страйків. Крім цього робітники теж чуються змучені безупинними закликами до промислової війни. Крім того, вчасі страйків робітник ніколи не дістане такої підмоги, щоб йому заступила платню. Отже це теж відстрашує людей від страйків.

Впарі з цим іде тиха аґітація між робітниками проти юнійних диктаторів і з такою аґітацією юнії мусять рахуватися. Вони мусять підтримувати безупинну кампанію за придержання старих членів, крім цього за приєднування свіжих, а це підвищує кошти адміністрації. Нема потреби закривати факту, що після війни число членів в юніях маліє, хоч би тому, що позамикано багато воєнних фабрик. Багато робітників потратили роботу, отже покидають юнію. Як робітник виступить з юнії, зменшаються її приходи з вплачування вкладок. Юнія Юнайтед Автомобил Воркерс, як кажуть деякі урядовці, має навіть дефіцит після великого страйку. Щоби цей дефіцит покрити, ухвалено наложити на членів підвишку членських вкладок до половини. Але й це не вистачає. Такі самі вісти приходять з інших юній. Оці факти пояснюють, чому юнії самі шукають способів підвишки продукції у підприємствах для зниження життєвих коштів. У практиці вони хочуть допомагати підприємцям у їхніх бизнесах, замісць безпощадно їх поборювати.

Цю справу з далеко ширшої площини обговорюють економічні знавці. Недавно згадували ми в новинках про погляд проф. Е. Вайта Бекі, директора Центру Праці й Підприємства в університеті Ейл. Він приходить до висновку, що дальша безпощадна боротьба між капіталом та працею доведе до занепаду демократії в Америці. Він, як каже, дійшов до такого висновку після довголітніх дослідів і студій. Між іншим, він відвідав девять більших промислових осередків на Сході і на Середньому Заході і відбув строго довірочні конференції з 60 робітничими провідниками і 60 керівниками промисловців.

Із цих конференцій проф. Бекі довідався, що подавляюча більшість, як промисловців так робітничих знавців є проти безпощадної боротьби, яка малаб довести до розвалу промислу, або до запанування одної сторони над другою. Одначе, каже професор, коли вони лише будуть так говорити, а робити що інше, то мусить прийти до розвалу. Боротьба йде, наділі, за те, хто кого переможе. У боротьбі кидається звичайно заклики, щоб „боротися до загину", або „недатися перемогти". Це саме вже викликує завзяття, яке нераз доводить до ризика. Підприємці грозять, що позамикають підприємства, бо вони не мають сил безупину боротися із такою силою, як зорґанізований робітник; робітничі юнії від себе домагаються права контролі над підприємствами, щоб диктувати підвишку платні відповідно до зисків підприємства. Серед такої боротьби мусить підупадати продукція. Американська економія як цілість на тому терпить, в краю повстає замішання з безупинними змінами цін, і нема продуктів на ескпорт. Отже серед такої боротьби кидається заклики, що продукцію треба піддати під строгу суспільну контролю, тобто під контролю держави, а раз буде контроля продукції в державних руках, тоді ослаблена американська демократія і свобода перейде до історії.

Заключення проф. Бекія таке, що обі сторони мусять піти на уступки, коли американська система демократії має вийти переможно з тієї боротьби. Підприємці донедавна були панами положення і тому їм так важко зрезиґнувати із свого панівного становища. Юнійні провідники щойно дісталися до влади, тому вони бояться, що можуть цю владу втратити. Оце й причина ваганя по обох боках. Коли обі сторони признають себе рівними, тоді найдуть способи для майбутньої співпраці і для втримання американської демократичної системи у виробництві.

В кожній українській хаті повинен знаходитися часопис „Свобода".

Микола Чубатий.

Чистка в Совєтах

Американський кореспондент в Москві Брукс Аткінсон в однім із своїх репортажів зі Совєтів каже, що говорити про приязнь відносно Советської Росії дуже важко. Совєти це машина для витворювання розторощуючої сили і супроти заграниці і супроти власних громадян. Цей погляд Брукса Аткінсона цілком слушний, бо в поняттю слова приязнь немов міститься друге поняття понад-матеріяльного підходу до людини, нації до нації, підчас коли большевики не признають ніякого духового, понад-матеріяльного життя. Ціле життя Советської Росії опирається на силі та обертається около заспокоєння матеріяльних потреб, а людина там є мертвим автоматом, що тільки виконує функції, призначені їй диктаторською владою. Вона теж автоматови, советському громадянинови не обіцює приязни, а тільки чистку, ліквідацію, заслання або стенку, якщо не буде порушатися по лінії визначеній Політбюром на Кремлі.

Такий стан іще можна було утримувати серед народів советської диктатури перед війною. Війна розбудила досі в Совєтах невідомі духові вартости серед советських громадян. Віджили поняття: батьківщина, релігія, жертва для рідної землі й тощо. Кремль потурав таким нечуванним в Совєтах поняттям так довго, як довго йому грозила катастрофа. Вилабудався Кремль з того нещастя, так повернула знову влада кнута червоного царату в повних розмірах.

Всеж-таки розбурхане море людських почувань вчасі війни серед вояцтва та цивільного громадянства, новий світ, який вояк бачив в Західній Европі, все це зробило зі, советських громадян елемент розбурханий, мало здисциплінований, зазираючий заздрісно зпоза залізної куртини в світ волі та демократії.

Кремль знюхав письмо носом, що може бути зле, що літами ошукувана маса може піднятися проти диктаторів, та постановив ратувати себе. Найбільша загроза для кремлівської диктатури та Політбюра може вийти збоку армії. Ці міліони советського вояцтва виділи новий другий світ, ці тисячі советського офіцирства виділи своїх товаришів комбатантів демократичних держав, де кожен з них живе гідністю людини без страху, що його завтра зліквідують.

Ґенералів купує Сталін золотими шаблями, викладаними діямантами, як це недавно доносила вся преса. Кремль замовив 200 шабель з рукоятями зі щирого золота, викладаними діямантами, кожна по $5,000 вартости для провідних советських ґенералів. Декого з ґенералів взяли в члени Політбюра поміж себе, в советське „святая святих". Та що зробити з масою вояцтва, нині здебільша вже в цивільних одіннях? Як їм пояснити советську нужду, не зважаючи на виграну війну та на велике значіння Советської Росії в міжнародніх відносинах. Треба на це дати народови відповідь та найти якусь жертву, за це відповідальну.

Кремлівській диктаторській кліці конечно потреба зміцнити внутрішну дисципліну громадян та взяти їх знов у тверді карби советського режіму супроти непевного завтра і внутрі Совєтів і з заграниці на випадок конфлікту з демократичними державами. В той спосіб зачалася чистка в Совєтах.

Слово „чистка" це виключно советське слово у теперішному його значінню. Того слова у такому розумінню не було в Росії перед Советами, ні тепер немає ніде поза Советами.

Чистка в Совєтах полягає на тому, що підшукується одиниці байдужні для комуністичної верхівки або з яких небудь причин для них підозрілі та їх прямо ліквідується. За час двацять пять-літнього володіння Совєтів чистки були вже переводжені кілька разів. При кінці так званого періоду українізації в Україні в роках 1928 там була переводжена чистка з національно думаючих комуністів, себто комуністів-патріотів рідної землі. По році 1932, себто по штучнім голоді в Україні та переведенню примусової колективізації, переводили чистку в Україні вже прямо зі всіх національно свідомих українців. Тоді викидали українців тисячами з комуністичної партії, з посад в шкільництві, в цивільній адміністрації, надаючи Україні на зовні характер правовірно комуністичний та московський. Це були чистки на тлі національнім, отже чистки русифікаційні.

Україна не була тут виїмком, бо такі самі чистки переводилися на советській Білій Русі та по других советських республиках, заводячи всюди правовірний комуністичний провід по лінії кремлівсько-сталінської політики, та заводячи московську політику цілого громадського життя.

Одначе було теж кілька чисток в Совєтах, що не мали якогось національного русифікаційного підкладу, радше підклад партійно-особистий. Мимо одної марксистсько-ленінської доктрини, в Совєтах, таки находилося там багато єретиків, які кожне слово Сталіна не вважали святим та непорушним табу. Домагалися постійно з Кремля, щоби до двох советських євангелистів Маркса та Леніна обовязково додавати ще й третього, Сталіна. Головно старі большевики, які знали, що їх вчитель Ленін думав про Сталіна, неконечно хотіли приймати за розумне та непомильне все, що йде з Кремля. Небіжчик Ленін представляв нераз Сталіна як неконечно мудру або характерну людину. Навпаки він натякав на його грузинське ренеґацтво та характеризував його як „держиморду", зрусифікованого інородця, що спосібний для власної карієри втопити в потоках крови навіть власну батьківщину — Грузію. Таке сказав Ленін про Сталіна при нагоді крівавої купелі, що її улаштували Грузії два грузинські ренеґати Сталін та Орджонікідзе в 1922. Все це старі большевики знали та годі їм було вважати Сталіна за непомильного.

Для утримання диктатури Сталіна та ним підібраного Політбюра конечно треба було зліквідувати старих большевиків, яких тяжко, а то й неможливо вже було навернути на сталінську віру, тому вони мусіли згинути. Для оправдання такого злочину треба було видумати щось про їх звязки з закордонними ворогами Советського Союза.

Чистки переводили зрештою нераз в рядах комуністичної партії все тоді, коли в ній назбиралося забагато критичних людей з цивільного відвагою, які критикували партійну лінію, що походила з високого Кремля. Така критика заразлива, бо розумний та чесний арґумент все людей переконує. Одинока рада в Совєтах, щоби позбутися критики, це чистка партії.

(Докінчення буде).

КОЖНИЙ СВІДОМИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ І КАНАДІЙСЬКИЙ УКРАЇНЕЦЬ ПОВИНЕН БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ОЛ. ЛУГОВИЙ — Права автора застерігаються.

БУРЕВІЙ

Повість з часів Революції в Росії і Східній Україні в 3-х частинах.

(Другий том трильоґії „ОГНЕМ І КРОВЮ").

ПЕРША ЧАСТИНА

22)

— Молодчина! В імени народу дякую вам! — Нова форма подяки прийшла Паволоцькому до голови зовсім несподівано. Щойно тепер зрозумів, що сталося. Його заходи відвернути кровопролиття вилилися в отверте повстання проти влади, — покищо безкровне, — а він головний того повстання спричинник. Тепер відступати, залишати робітництво й вояків своїй долі — нечесно, огидно! Відступати нема куди. Повстання розпочате, тепер зістається його поширювати по столиці, звести боротьбу з застарілим абсолютизмом. Сили повставших незначні, однак вони певно зростуть. Необхідно розяснити на чому ми стоїмо і робітникам і воякам. Проходив між рядами вояків і говорив повільно, врубуючи кожне слово:

— Тепер ось що, волинці! Ви не виконали наказу ваших старшин. Наражуєтесь на кари, ризикуєте власним життям! Раз ви відмовилися стріляти, відтепер свою майбутню долю мусите злучити з робітництвом. Боротися разом з ними за встановлення в Росії народної влади! Маємо до вибору дві можливости: — Або перемогти, або погинути! Хто хоче гинути засуджений судом — може наші ряди у цій хвилі залишити. Іншого виходу крім смерти він не має! Хтож хоче вийти переможцем, бажає кращого життя народові, хай стає під мою команду! Перед тими тві можливости: — перемогти, встановити новий лад, або... програти й погинути! Тільки гинути чесно, по вояцьки, зо зброєю в руках, а не на шибениці десь на тюремному подвірі! Вибирайте самі!

Хвиля тяжкої мовчанки. Вояки переглядалися, німо запитували очима один одного. Аж озвався той же Кирпічніков:

— Ми підемо з вами, ваше превосходительство! З двох бід вибираємо меншу!

— Всі так думаєте?

— Всі! — понад сподівання Паволоцького загула сотня.

— А коли всі, — не будемо тратити часу! Ви, Кирпічніков, з чотою попробуйте вивести з касарні увесь полк. Старшин, як що противитимуться, арештовуйте! Зустрічні менші, відділи старайтеся приєднати до повстанців. Не схочуть — розброюйте, а зброю передавайте робітникам! Хто володіє зброєю, виступити! — закомандував демонстрантам.

Вийшло з сотка робітників, бувших вояків. Паволоцький наказав їм йти за чотою Кирпічнікова, слухати його розпорядків. Кирпічніков пішов виконувати завдання. На випадок неуспіху, Кирпічніков одержав наказ привести чоту до арки на виході на Сенатську площу. Колиж Волинський полк прилучиться до повстання — продовжувати завдання над приєднанням інших частин залоги й обезброєнням вірних старій владі частин. Курінем заатакувати Петропавловку і Арсенал.

Чоту з двома кулеметами розміщено в подвірях наріжних будинків на схрещенні вулиць коло площі. Дві інших вислано патролювати виходи з Сенатської і міст через Неву. Переходящих військових розброювати, хтоб вони не були. Демонстрантам порадив Паволоцький йти до Таврійського палацу, осідку Державної Думи. Гурти робітників вислано в робітничі квартали „дільниці", виводити на вулицю всіх, владою невдоволених. Зустрінувшись з військовими патрулями — розбиватися на менші гурти, чи навіть поодинчо, з метою відвернути підозріння; бож неозброєні робітники озброєному вояцтву нічого не вдіють. Важне — зґуртувати робітництво, вивести на вулиці багатотисячну маніфестацію. А з військом справлятимуться військові.

Робітництво рушило, кожний гурт в призначену сторону. Хвилин через кілька вулицями столиці, вперше від 1905 року, розносилося:

„Відречемось від старого мира."

Так поставлено все на одну карту: перемога, або смерть! Почалася „Велика Безкровна" Революція в Російській імперії.

VII

Революції ніхто не підготовляв, але все пішло своєю чергою. Та вже першого дня виявилося, що народні маси своїх вибранців, Державну Думу, переросли. Низи народні війну ненавиділи, верхи на війні обосновували свій добробут. Обі сторони ділила безодня. І нічого дивного, що зразуж виникли непорозуміння, розбіжности.

Підстаршина Кирпічніков справився з завданням блискучо. В касарню Волинців вислав наперед кількох своїх. Ті шепнули одному, другому воякові, що на вулицях діється й тим внесли замішання й розгубленість серед вояцтва. Старшин в касарні не знайшлося. Полк цілу ніч патролював вулиці тепер відпочивав. Чота Кирпічнікова надійшла пізніще. Виставила свою варту коло полкового складу амуніції й коло штабу. Тоді наказано сотенному горністові трубити збірку. Увесь полк висипав з касарень на подвіря. Вояки нарікали, але... Дисципліна не свій брат! Ставали в сотенні ряди і тоді здивовано оглядалися за старшинами, а їх ніде не бачили. Піднялася шамрява, півголосні ризмови.

— Куди нас поведуть? — падали трівожні запити.

— Не знаєш, куди? — На усмиреніе! — відповідав сусід.

— Не дали навіть відпочити. — нарікав інший.

— Стало бути щось важне човпеться, — російсько-українською мішанниною озивався ще один, черниґівець чи полтавець. — Кажуть, на вулицях бють робітників!

— І доки так людей будуть мучити? Кулями замість хліба годувати!

(Дальше буде).

З культурного життя українських скитальців

„Не вмірає душа наша, не вмірає воля, і неситий не виоре на дні моря поля. Не скує душі живої і слова живого..." — приходять на дуку безсмертні слова Тараса, переглядаючи відомості про культурне життя та творчість українських скитальців в Европі. В найтрізнішій обстановці, серед найбільших невигод, недостач та ще й постійної непевности про завтра, наші брати на скитальщині не марнують ні одної хвилини, та творять завжди нові вартісті. Культурні імпрези, художні виставки та літературна і наукова праця українських скитальців на чужині, не тільки збагачують культурну скарбнецю українського народу, але й збільшують увагу цілого культурного світу до нього та до його знедоленої батьківщини. Для прикладу культурної праці наших скитальців подаємо в скороченні рецензію Юрія Давидовича на новий літературно-мистецький журнал, надруковану в часописі „Нові Дні", ро появляється в Зальцбурґу, в Австрії.

„ЗВЕНО", Журнал літератури, мистецтва, критики. ч. 1. 1946. Травень. Інсбрук. Редаґує В. Кримський, Видає М. Денисюк".

На появу такого журналу українська еміграція в Австрії чекала цілий рік. І от із боязкою цікавістю бере читач до рук книжку, яка має подати йому першу речеву вістку про наших письменників. Чи живі й здорові зосталися вони після війни? Чи росте для них молода зміна? Скільки їх і що мають вони за душею?

Побоювання читача зростає, як тільки він розгорнув книжку: видання робить парадну першу візиту до читача в таборовій уніформі циклостилю. Необхідний, корисний, але найдокучливіший із ерзаців — благословенний циклостиль. Насторожує читача і напис, який проголошує власником журналу Союз українського студентства — український мистецький фронт молодих: а деж, мовляв, старша ґвардія?...

Але починаєте читати і від вдумливого вступного слова редактора до культурно-мистецької хроніки інтерес до читання не падає, побоювання потроху розвіюються.

Перший розділ (поезій) складається з творів знаних українських письменників: Клена, Мосендза, Єндика, а також з поезій „молодої молоді" — Юрія Буряківця, Марти Калитовської та байок невідомого нам ще Івана Манила. Кілька поезій Рільке в гарному перекладі Мосендза становить тут ніби виняток.

Уривок із поеми „Попіл імперії" Ю. Клена показує нам людину, яка лірично попрощавшись з милим їй XIX сторіччям, одначе безстрашно дивиться в вічі XX сторіччя — „вовка-хижака". Цей чисто чоловічий тон ніби обіцяє, що свою подорож крізь пекло XX сторіччя поет закінчить, не втративши керма і нервів, та що під теперішнім попелом імперій він знайде пагони уже грядущої молодої нашої епохи.

Так само з поемою („Леґенди") виступає Л. Мосендз, автор недавнього „Канітферштан"-у. До його молодого сухо-металевого письменницького обличчя ніби додалися за ці роки якісь нові риски фільософічної задуми з то їдким, то поблажливим усміхом. Своїми поетичними натяками дає поет зрозуміти читачеві, що все помітив, все пережив і перетерпів він, чим гостила доля сучасного українця, а при тому витримав іспит і лишився сам собою. Із старших Мосендз може найбільш на місці серед молодих українського мистецького руху. Надрукований у публіцистичному відділі цього журналу цікавий есей Мосендза „Народження Дон-Кіхота" є добрим автокоментарем до його поетичної музи — лицар віри, чину, індивідуалізму й безсмертя, здобутого боротьбою за шляхетні людські ідеали, думає над тим, як середовище українських Санчо-Пансів та сеньйорів Кіханів Добрих може родити лицарів Дон-Кіхотів де ля Манча. Пригадується нам образ Дон-Квізада М. Хвильового, як антипода ретроградній упокореній дійсности. В усьому хочеться погодитися з автором есею, аби він тільки не забував, що навіть такому його Дон-Кіхотові бракує дещо активно-творчого й конструктивно-пізнавального моменту.

Ростислав Єндик і тепер показав свій незнищений потяг до оригінальности. Колись футуризуючий літературний „заводіяка" виступив на цей раз в одягу... Гомера, гекзаметруючи вдало свої „Символи". Ми кажемо вдало, бо болюче-серіозну тему братовбивства й нігілізму, які шматують нашу національну душу, він одяг досить пристойно в антично-мудру й спокійно-переконливу форму гіркого пересвідчення. Чи можна цей повоєнний дебют Єндика сприймати як ознаку того, що поет хоче серіозно шукати свого шляху до великої літератури — покаже майбутнє.

Захований під назвиськом Івана Манила байкар заслуговує на увагу й тому, що байка (як і взагалі сатира та гумор) нам сьогодні особливо потрібні для нашої духової й моральної перебудоти, так і тому, що його три байки, а насамперед „Море і ріка" виявляють природній хист атора до цього жанру.

Молодість Ю. Буряківця пізнається одразу, і то не по „зелених" ознаках стилю, а з самої натури його поезій. Читаючи його ніжно-селянську („Матері") й мужньо-военно-революційну („Молитва") лірику, думаєш про те, як потрібна нам сьогодні активна поезія української революції, яка належно оформилаб душу сучасника, що пережив реґулярну й нереґулярну війну, Сибір, еміґрацію й саму смерть, і який, втративши все, добивається насамперед розмови з Матірю й з... Богом.

„Втеча" Кримського, яка по асоціяції нагадує нам про мрію нашого широкого читача — дістати нарешті до рук українську сюжетну новелю й оповідання. Часи імпресіоністичної новелі давно минули, як також і спроби оживлення її романтизмом. Це показуютьхочаб нові шукання Ю. Яновського. Але якщо письменник має непереможний нахил до тієї манери (це його право), то його обовязок спробувати збагатити її міцно розробленим сюжетом. Чи можливе таке сполучення? Відповідь на це може дати лише живий досід. Здається це пробує зробити В. Кримський. Розхрістану уривчасту манеру 20-х років він хоче вкласти в екзотичну й незвичайну фабулу, поєднати ліризм з манерою пригодницькою. Але органічного поєднання, з якого вийшов би оригінальний єдиний стиль, покищо не вийшло. Проте, бачимо найцінніше — шукання в слові, образі, темі і в думці. І якщо молодий письменник зостанеться й надалі вірним цьому принципові, в якому сміливість, праця, скромність і вдумливість зливаються в одно, то успіх забезпечений.

Поминаючи згаданий есей Мосендза й цікаву статтю Актора про театр (яка єдина — попри свою цілковиту слушність — поміщена чомусь у дискусійному порядку), трудно винести якесь певне враження з критичного відділу журналу. Особливо „Розмови про мистецтво" Святицької хворіють на брак чітких засад і критеріїв; дуалістичні тенденції авторки є досить безплідні, а її намагання відгородити мистецтво від практичного життя, від сучасности, у вічність — так само є шкідливі, як і їх антитеза — футуристичний утилітаризм.

Вступне слово редактора й перше коло співробітників дозволяє надіятись, що журнал знайде своє обличчя в цій трудній ситуації. Ми можемо привітати й навязування до ліпших традицій, зокрема традицій Хвильового й Зерова, і намагання знайти синтезу специфіки мистецтва з бойовими вимогами нашого життя і всі інші тези програмового слова редактора. Треба тільки побажати редакції щастя в згуртуванні навколо журналу всіх наших кращих літературних, мистецьких і публіцистичних сил, з тим, щоб започатковане студентською молоддю „Звено" стало літературно-мистецьким (якщо й не громадським) солідним місячником української еміґрації в Австрії. Перше число журналу, попри його окремі вади, дає повну підставу вірити в це.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

В УКРАЇНІ ДОВЕШУЄТЬСЯ ВЕЛИКА РУЇНА.

Щораз більше і щораз тривожніші вістки доходять до нас з України. Приходять листи, приїжджають втікачі та американські громадяни, приїжджають кореспонденти і їх розповіді про те, що роблять Совєти в Україні, проймають жахом.

Кілька місяців тому приїхав з ріднею мій товариш з американської школи, що 20 років проживав у Львові. Він знайомий з польською окупацією, пізнав теж гітлерівську і сталінську. Згідно з його розповідями український нарід від усіх окупантів лише й зазнав знищення та руїни. Недаром зложили пословицю, що „та сама Параска, тільки інша запаска". Комуністи визивають інших націстами і фашистами, бо хотілиб відвернути цю назву від себе, яка після розгромлення Гітлера ще тільки і їм пристає. Італійське слово „фашо" означає стільки, що „вязанка", а тому що досі в такі „фашо" повязались злочинці і горлорізи, то сьогодні таке „фашо" залишилось ще тільки в Совєтах. Ми в англійській мові називаємо їх „ґенстерами", або „бончами". В наших часах „бончі" ґенстерів були в Польщі, в Німеччині, в Італії, Японії і залишились ще в Совєтах. Усі вони однакові, усі мають ту саму мету і користуються тими самими засобами на погибіль людства. Деяким „бончам" уже скрутили голову, в чому серіозно допомагали наші сини в американській армії. Остав ще тільки один „бонч" злочинців та убийників, проти яких тепер ще бореться партизанська Українська Повстанська Армія, обороняючи свій нарід та захищаючи свою землю.

Бо в Україні довершується одна велика руїна. Там, де колись жили наші трудолюбиві селяни, там сьогодні залишились діди-кріпаки, що в голоді і холоді виконують 10—14 годин денно совєтської панщини. Де колись дорогоцінними килимами пишались українські лани і сади, сьогодні залишилась заросла бурянами пустеля. Сотки тисяч українців вивезено на Сибір та в Азію, а на місці їх дворів потворено совєтські колгоспні твердині кріпацтва. Люди зникають ночами і опісля їх трупів віднаходять у масових могилах з большевицькою кулею в лобі. Велика кількість гідних і чесних українців, які не втратили віри у свій нарід та які не хотять покоритись соєвтському катові, повтікали в ліси і гори та створили Українську Повстанську Армію, яка постановила здобути народові волю, або згинути в боротьбі за неї.

„Медом і молоком" текуча Україна вкрилась старцями, що їздять від місцевості до місцевості та шукають шматка хліба, щоб прижити один день довше. Бо інакше вижити не можна. Робітник заробляє 200 — 300 карбованців місячно, а кільограм масла коштує 250 карбованців і т. д.

В „українській" Академії Наук ніхто по українськи не говорить і навіть сам президент цеї Академії, Олександер Богомолець, як приїжджав до Львова, то „ізвінялса", що він по українськи не говорить. На університеті у Львові є 80% калмиків, грузинів, монґолів, башкірів, туркменів і т. д., та 20% українців, які бояться говорити своєю рідною мовою, щоб їх не посудили у „фашизмі".

Бонч совєтських ґенстерів завзявся цілком знищити український народ. В Західній Україні перед приходом червоних народ все ще потішався, що „чейже" прийдуть свої люди і якось то буде. Але в Україну прийшла азійська орда, яка грабує все, що попаде під руки, а народ убиває, або вивозить в ясир в Азію. Це було за перший раз совєтської окупації і таке саме повторюється сьогодні. Але за другим разим багато українців пішли в ліс, а інші спаслися на скитальщину. Тому їх так багато розсіяних по чужих країнах.

Крім мого товариша тут ще приїхав один український священик, якому Українська Повстанська Армія два рази врятувала життя. Є теж багато інших наочних свідків червоного раю, навіть американських громадян, яких большевицькі „союзники" тримали цілими місяцями в тюрмі тільки на хлібі й воді.

Я думаю, що кожний американський громадянин українського походження повинен виступити в обороні правди, в обороні Атлянтійського Чартеру, виказувати всі злочини большевицьких фашистів та демаскувати їхні брехні. Треба відбивати напади на чесні імена наших рідних на українських землях та дати моральну і матеріяльну допомогу тим, що бажають вибороти для України ті чотири свободи, які має наша нова вітчина — Америка. Там, на Україні ввесь народ страдає і бореться за правду, за волю. Їм всіляко допомагати — це наш святий обовязок.

Тимко Рудий,
Нюарк, Н. Дж.

ЗАКАРЛЮЧКИ.

В теперішнім часі нарікають люди на недостачу добрих редакторів. На це відповідають редактори: „Не важко найти добрих редакторів, а важко найти читачів для добрих газет".

ЖЕРТВИ НА ПРАЦЮ УКРАЇНСЬКОГО КОНҐРЕСОВОГО КОМІТЕТУ

На цілі Конґресового Комітету жертвували: Тов. Несення Помочі Українській Справі з Гемтремк, Міш., $20 як місячну вкладку за червень і липеня; Анастазія Бих, касієрка місцевої орґанізації з Бриджпорт, Конн., $50; Українське Запомогове Товариство з Савтпорт, Конн., $50: Українсько Американська Політична Орґанізація Стейту Конетикат $150; Тов. Українська Січ з Торстон, Конн., $5 як річну вкладку; Анна Чорній з Болтимор, Мд., $10.

Дніпрові Пороги

4)

А до цього ще вплинула вразлива подія. Року 1874 оголошено царський закон, за силою якого всі без винятку громадяни держави мусіли обовязково відбувати військову службу. Як відомо, привілейована верства населення обовязків військової служби до цього не несла.

Торкнувся цей закон і лоцманського населення, працюючого на порогах. Лоцмани не стерпіли й порушили питання перед міністерством шляхів й самим царем, нарікаючи на зламання умови з царицею Катериною II. в тім, що лоцмани та їх нащадки, працюючі на порогах, від військової служби звільняються. Колиж ця їх справа не мала успіху, вони висунули погрозу кинути працю на порогах, якщо їх сини братимуть у „солдати". І цар мусів ламати свій закон обмеженням щодо лоцманів, яких сини мусіли бути звільнені від обовязків військової служби.

Але не скасовано лоцманського обовязку на порогах Дніпра, що полягав у переправі через них транспортів різного краму. Навпаки, його ще поширено стеженням лоцманами за засоренням фарватера ріки силою вод. І скрізь, вразі появлення загрозливих явищ, вони мусіли усувати їх працею.

Згодом, щоб зміцнити лоцманську працю на порогах, царський уряд запропонував лоцманам присягу такого змісту: — „Я, лоцан Дніпрових порогів, присягаюсь Всемогутнім Богом перед святим Його Євангелієм і Животворчим Хрестом в тім, що бажаю і за Божою допомогою буду переводити працю на порогах правдиво, з чистою совістю й не припускати ніяких ухилів від неї. Ще присягаюсь, що доручений мені для переправи через пороги різний транспорт краму буду берегти аж до кінця свого життя.

„Якщож вживатиму свої дії протилежно цієї присяги, то віддаю себе в нинішнім житті на карний присуд, а в майбутньому — відповіді перед Всемогутнім Богом на страшному суді Його. В ствердження цієї моєї присяги цілую Слова і Хрест Спасителя мого. Амінь".

Керувалися лоцмани своєю лоцманською управою, за вибором споміж себе відкритими голосами, що складалася з отамана, писаря та скарбника. З метою контролі над діями лоцманів, міністерство шляхів призначало свого урядовця за фахом інжиніра водних шляхів й іменувало його „начальником Дніпровських лоцманів".

У таких умовах праці на порогах (1785—1922 рр.) у лоцманів перебувало 17 отаманів. Мусій Півторак — перший та Константин Болшак — останній. Протягом цього часу через Дніпрові пороги лоцмани переправляли такий транспорт: 1. Парові судна-пароплави різного розміру, що назавжди йшли за пороги для праці на вільній воді — Запоріжжя—Херсон—Чорне море. 2. Непарові судна: а) Люзи. Це незграбні судна, розміром 28 сяжнів x 28 аршин. Вантажилися вони крамом: ободами та шпицями для возів; деревяними ваганами, лопатами та іншими подібними виробами. б) Брянки, що будувалися у місті Брянську (Росія) й тому мають свою назву. Їх розмір 16 сяжнів x 16 аршин. Вантажилися вировчаними виробами, чавунними казанами й різним посудом з стекла, фаянсу і крешталю. в) Гончаки (гінкі судна) розміром 30 сяжнів x 15 аршин. Вантажилися дьогтем та смолою у діжках, дубовими плескуватими прикорнями, на зразок залізничих шпал, деревяним вугіллям та березовим лісоматеріялом на різне господарське приладдя — дишла тощо. г) Берлини — судна розміром 18 сяжнів x 12 аршин, що вантажилися бараболею та цибулею. д) Картоплянки, розміром 7 сяжнів x 7 аршин, що в більшості вантажилися бараболею або гончарними виробами. А то разом тим й іншим.

Всі ці непарові судна направляються на певні через пороги шляхи великими ручними веслами та стерном, зробленим з грубої деревини, в залежності від величини судна. Коло кожного весла на більших суднах працює по два робітники, а коло стерна — 40—50 робітників. А на менших — у міру потреби. За допомогою цих прилад лоцмани і напрявлють судно на той фарвертер ріки, що веде на шляхи через пороги.

Крім цього, лоцмани направляють через пороги і плоти. Пліт вяжеться з грубого дерева у такому вигляді, як зрубано його у лісі, розміром 72x6 сяжнів, або 36x12 сяж. А його навантаження такимиж деревинами залежить від ходової води в порогах — 25 сант. — 1 метер. Повний пліт складається з трьох частин, звязаних одна до одної вировчаними кільцями так, щоб підчас сплаву він міг гнутися в усі боки, викручуючись поміж окремими каменями та островами, чи скелями протягом всієї порожистої частини Дніпра. Спереду і ззаду плота прироблється по дві-три бабайки (подібні до весла), зроблених з трьох сяжнів грубої деревини, половина яких у воді, а половина на плоті. Ними робітники гребуть, і голова плота повертається, пліт вигинається й потрапляє куди слід. На кожному плоті є лоцман і 20—30 робітників. Привал суден і плотів робиться за допомогою довгої та товстої вировчаної линви, а другий її кінець привязується до задньої голови плота, чи до керми судна. Дубом (подібність човна) везуть у ріку від транспорта якоря кидають у воду, і він спиняється.

У надзвичайно велику весняну повідь, що трапляється пересічно раз на десять років, ніякий транспорт через пороги не переправляється. Тоді в порогах бешкетує такої сили розгул вод, що судна, чи плоти, шматує на куски. І привалити транспорту не можна. Рвуться всякі линви, ламаються акорі, або транспорт розривається.

(Кінець буде).

ПОСОЛ.—Джеймс С. Дон, асистент секретаря стейту для політичних справ, назначений президентом Труманом як амбасадор до Італії. Він родом з Нюарку, Н. Дж.

Шукають своїх рідних

УВАГА: Пишучи до Укр. Допом. Комітету, просимо з початку листа подати, в якій групі і під яким числом є дана особа.

ГРУПА: ЛИСТИ ДО:

2455. Іванів Максимо і Йосафата з с. Гумниська, Камінка Струмилова, від Яськів Василя.

2456. Кузьма Марії, Вишневська Анастазії від Гірняк Парані (Гембара).

2457. Дмитрук Теодора з с. Новосілка від Станчук Теодора з Янівки, Володимир.

2458. Михайлишин Івана з с. Жабиня, Зборів, від Банадига Теодора.

2459. Кучер-Візнюрова Теклі з Чорткова від Горбачевська Лідії (Носик).

До знайомих Тернопільців і Шляхтинецьких від Носик Івана.

2460. Бойчук Анни (Сокільник) з с. Чагрів, Рогатин, Озарків з с. Колоколин, Журів, Рогатин, Дурделла Михайла з с. Вишнівчик, Бучач, від інж. Озарків Андрія з с. Чагрів.

2461. Дийника Петра з с. Відрищня, Ковель, Вакопюк від Дийника Розини.

2463. Пристійний бльондин, літ 34 (вигляде на 24—26 літ), без налогів, високий 175 цм., вага 64 кг., лагідної вдачі, шукає товариші життя, бльондини, літ 24—29, висота 165—175 цм., пристійної, зі середньою освітою (або вищою), лагідної вдачі, матеріяльно незалежної, яка допомоглаб йому докінчити студії на терені Америки. Фах — дипл. інжінір-хемік.

2464. Куч Янка з Великої України від Денисенко Паші.

2466. До родини від Михалюк Антона з Прусинова.

2467. Дзяма Дмитра, Федоринець Теклі від Дзяма Івана.

2468. Павлик Параскевії, Зоні і Катрухи з с. Бушкович, Перемишль, від Павлик-Савчакова з Перемишля.

2469. Масюк Павла з с. Верхустя, Дрогочин, від Масюк Григорія.

2470. Шпак Катерини з с. Семушови, Сянік, Войнаровська Наталі від Шпак Юрія Пильників.

2471. Дембіцька Павлини з с. Осталовичі, Перемишляни, Малицький Василя зі Скалата від Демянчук Богдана.

2472. Каздочний Василя, Сівий Яна, Тимків Михайла, Меврик-Плаксій Катерини, Легкий Михайла, Луців Ярослави, всі з с. Нагірянки, Бучач, від Плаксій Марії.

2473. Олюк Анни з с. Вицьова, Старий Самбір, від Павелко Катерини.

2474. До братів Грицаїв з Тернопільщини від Грицай Евгена і Леона зі Збаража.

2475. Литвин Катерини від Шипра Зофії з с. Підярків, Бібрка.

2476. Панас Петра з пов. Рава Руська від Панас Івана.

2477. Федорович Анастазії і Леона з Росохуватця, Скалат, від Скоцень Антонії.

2478. Масляк Маврикія з Галича від Сливинський Осипа.

2479. Шандровський Андрія з Перемишля, Булавський, Гобикович Романа зі Львова від Пацановська Олександри з Перемишля і Раковський Мирослава зі Львова.

2480. Івах Онуфрія і Анастазії (Троцька) з с. Станковець, Ходорів) від Івах Василя.

2484. Гнатюк Михайла і Костя від Вагнер Богдана з Гаїв дубицьких, Броди.

2485. Захарчук Петра, Глух Петра, Ушій Петра, Віват Степана, Павлюк Степана з с. Шманьківчик, Чортків, від Захарчук Василя.

2486. Плески М. від Куйбіда Василя.

2487. а) Дзядик Миколи, Павлини, Андрія з с. Черна від Ляш Теодозії.

б). Крайницький Івана з с. Гоночола, Грибів, від Іштван Миколи.

в) Гоць Тілер і Лукаша з с. Ізби, Горлиці, від Гоць Семена.

г) Куривко Теодора і Михайла з с. Граб, Ясло, від Куривко Михайла.

г) Мазур Павла з с. Стасева Воля, Рогатин, від Мазур Павла.

2488 Стасевич-Ношовська Анни і Касі з с. Герина, Долина, від Голдиш-Гошовський Базя.

2489. а) Борецька Мирослави з с. Старий Самбір, Яворська Марії з Турого, Старий Самбір, від родини Сегеричів зі Старого Самбора.

б) Добрянська Адольфіни і Клементини від Добрянський Володимира із Старого Самбора.

в) Романчукевич Василя від Романчукевич Ірини.

г) Ракочий Петра від Бандрівський Дмитра.

г) Глеб Немкина від Домінська Евгенії.

д) Алобовщій Михайла Дмитрович від Коваленко Івана Йосипович і Кіященко Миколи Несторович.

2490. До кревних і знайомих з Чорткова від д-ра Росляк Михайла.

2491. Доброшук Степана, Пронюк Семен, Цьопак Павла, Сущик Анни, Літвак Зейлика, Сідорський Івана, Здрок Петра з с. Матіїва від Стельник Андрія.

2492. Королишин Микити з с. Пониковиця, Броди, від Королишин Івана.

2494. Круцько Григорія з Нового Села, Любачів, від Круцького Романа.

2496. Фікташ Володимира зі Львова від Фікташ Михайла з Дорошова, Львів.

2947. Татарчук Гані з с. Литвинів, Підгайці від Бернацький Григорія з с. Скоморохи старі, Рогатин.

2498. Кухар Ірини з с. Дашави, Стрий, Курта Анни з с. Ходовичі, Стрий, від Сидор Петра.

2500. До знайомих з с. Стібенець, Перемишль, від Клюфас Миколи.

2501. Глива Петра з с. Пантна, Горлиці, від Цьок Василя.

2502. Радевич Івана з с. Снятина від Мартин Онуфрія з с. Микулиці, Снятин.

Дорожинський Леон від Дорожинський Юліяна з с. Рожнів, Косів.

2503. Самборський Олександра і Михайла від Керод Володимира Ірини зі Львова.

2504. Мисько Івана від Юськів Олекси з с. Сілець, Самбір.

2505. Вонс Олекси і Катерини з Озірної від Вонс Миколи.

2506. Кузьма Василя з с. Пузів, Володимир Волинської, від Мархоцей Степана.

2507. Половчук Миколи і Степана з с. Новосілці, Бучач, від Александер Михайла.

2508. До односельчан з Калуша від Іваніцький Петро.

2509. Кльоц Івана з с. Йосифівка, Тернопіль, від Рудий Петра.

2510. Николишин Петра від Николишин Михайла.

2511. Іваненко Івана, Василя і Розалії з Посади Хирівської від Іваненко Михайла.

2514. Бульбах Параньки з с. Озимини, Самбір, від Макар Степана.

2515. Михалюк Степана з с. Тростянець, Бережани, від Родишин Василя.

2516. Ковальюк Миколи з с. Стрілецький Кут, Буковина, від (імя подано на запит).

2517. Шегда Анни від Нагірний Івана.

2518. Зілінський Степана від Зілінський Івана з с. Язлівці, Бучач.

2519. Задорожна Анни (Пайташ) від Пайташ Петра.

2520. Дяків Ірини з с. Дорожів, Самбір, від Кіт Михайла.

2521. Самуляк Розалії з Тисьмениці від Самуляк Василя.

2522. Монастирська, Кричківський Леся з с. Кійданів, Бучач, від Монастирський Юліяна.

По інформації писати до:

United Ukrainian American Relief Committee
P. O. Box 1661
Philadelphia 5, Pa., U. S. A.

В запитах просимо конечно подавати групу і число.

ПОШУКУЮТЬ

МАРИНУ СТЕПАНЦІВ пошукує її брат з Італії Іван, син Василя, село Церишилтинці, повіт Зборів. Голоситись:

Mrs. SOPHIE GROGOZA,
283 Prospect St.,
East Hartford 8, Conn.

ЧИТИРИНСЬКИЙ БОГДАН, син Івана, з Бібрки, який тепер живе на скитальщині в Італії, шукає за стрийком

ЙОСИФОМ ЧИТИРИНСЬКИМ

Здається він живе в Брукліні. Хто його знає, або він самий, будьте ласка зголоситися на адресу:

AMBROSE PSHENYCHNY
4710 Larkins St., Detroit 10, Mich.

ФУТРИК РОМАН

з Устрик Долішних, пов. Лісько, пошукує вуйка

ПОТОЧНОГО СТАНИСЛАВА

(ур. в Телешниці Ошваровій) замешкалого в U. S. A. в місті Scranton, Pa. Відомості слати на адресу:

ФУТРИК РОМАН,
D. P. Camp UNRRA C.A.S. 336
"Aulotung" Baracke 16
Villach, Karnten, Austria

ФУТРИК РОМАН

з Устрик Долішних, пов. Лісько, пошукує тітку

ЯРОШ ПЕЛЯГІЮ

(з Устрик Долішних) замешкалу в U. S. A. в місті Pittsburgh, Pa. Відомості слати на адресу:

ФУТРИК РОМАН,
D. P. Camp UNRRA C.A.S. 336
"Aulotung" Baracke 16
Villach, Karnten, Austria

Остапчука, сина Дмитра, Оленки Нитяги д. Григорія, та Сосуду Івана, с. Топорі, п. Радехів, пошукують Панас Ілько й Орнна Нитяга. Просять писати на адресу: Panas Ilko, 3 Cor... Gaillard (Loiret) France.

Ярошка Степана, с. Стефкова, п. Лісько та Тяжкого Стаха, с. Божків, п. Підгайці, пошукує Скаскiв Олекса. Просить писати на адресу: Skaskiv Alexander, a Gesuipes-le Chapitre, par St. Souplais (Seine et Marne), France.

Королишин Михайла та Марію (Столиця), с. Завій-Творивне, п. Лісько, а також Анну Мачишак (Ліберна) с. Бук, п. Лісько, які перебували до війни в Пасейку та Клівленді, пошукує Столиця Федір. Просить писати на адресу: M. Stolitza Theodore, Cite Davuine No. 3, Allee No. 2, a St. Laurent-Blangy (Pas de Calais), France.

Брата Бачинського Осипа та знайомих Щепанського Миколу й Петра, Вітовицького Мілька та Завадського Івана прошу відгукнутись на адресу: Lytvyn Pierre, pиор Васхупsky, 7, B-d Pasteur, Ay (Marne) France.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

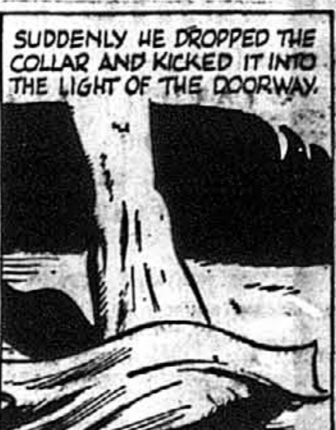
ШИКАГО, ІЛЛ. — Бр. св. Юрія, від. 379, повідомляєсь своїх членів, що місячні збори відбудуться 11. серпня, в годині 12:30 сполудня, в Домі Віл. У. Н. С., 845 Н. Вестерн Еве. Просимо членів прийти на час. — За уряд: Г. Бобик, предс.; М. Федцинський, кас.; В. Пилипів, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. — Тов. ім. Івана Франка, від. 146, повідомляє членів, що наші збори відбудуться в неділю, 11. серпня, в год. 1. попол. в У. Д., 2965 Карпендер ул. Просимо членів забрати свою дивиденду та вирівнати свої залеглості. Записуйте своїх дітей і знайомих до У. Н. Союзу. Прийдіть на збори з вашими знайомими, а ми їх радо впишемо в члени. — П. Андрушків, секр.

ТАРЗАН, ч. 1425. Несподівані докази.

У затисненім кулаці малпочоловіка дальше находився Вертелів ковнірець.

Нагло він кинув ковнірець на землю і копнув його ногою так, щоб він опинився у світлі.

Так, як можна було підозрівати, на ковнірці находився підпис німецького фабриканта сорочок, а під сподом ще націстівська свастика.

Аж тоді Тарзан зрозумів, що самозванець прибув до берега на якімсь німецькім кораблі — і тепер опанував його страх.